

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОВАДЖЕННЯ ЗА ФАКТАМИ ВЧИНЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ З МЕТОЮ ВИКЛЮЧЕННЯ ПОДІЙ, ЩО ТЯГНУТЬ ВІДПОВІДНО ДО ЗАКОНУ КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

У статті розглядаються актуальні питання законодавчого врегулювання правозастосовної практики щодо організації та порядку провадження за фактами вчинення адміністративних правопорушень з метою виключення у таких подіях складів діянь, що тягнуть відповідно до закону кримінальну відповідальність. Аналізується порядок організації проваджень за фактами вчинення правопорушень, що мають суміжні склади адміністративних та кримінальних правопорушень. Пропонуються шляхи вдосконалення чинного законодавства України, які гарантуватимуть дотримання прав, свобод та інтересів людини і громадянина, а також слугуватимуть підтриманню правопорядку в країні.

Ключові слова: провадження у справі про адміністративне правопорушення, адміністративна відповідальність, кримінальна відповідальність, порушення, які не тягнуть за собою відповідно до закону кримінальну відповідальність.

Самбор Н. А. Особенности организации производства по фактам совершения административных правонарушений с целью исключения событий, влекущих в соответствии с законом уголовную ответственность.

В статье рассматриваются актуальные вопросы законодательного урегулирования правоприменительной практики по организации и порядка производства по фактам совершения административных правонарушений с целью исключения в таких событиях составов деяний, влекущих в соответствии с законом уголовную ответственность. Анализируется порядок организации производств по фактам совершения правонарушений, имеющих смежные составы административных и уголовных правонарушений. Предлагаются пути совершенствования действующего законодательства Украины, которые будут гарантировать соблюдение прав, свобод и интересов человека и гражданина, а также служить поддержанию правопорядка в стране.

Ключевые слова: производство по делу об административном правонарушении, административная ответственность, уголовная ответственность, нарушения, которые не влекут за собой в соответствии с законом уголовную ответственность.

Sambor M. A. Features of the proceedings on the facts administrative violations in order to exclude events that pull in accordance with law criminal liability.

The article deals with current issues of legal regulation of law enforcement on the organization and order of the proceedings on the facts administrative violations in order to avoid such events warehouses acts involving accordance with law criminal liability. We analyze the order of proceedings on the facts of the offenses that are related corporate administrative and criminal offenses. Ways of improving the current legislation of Ukraine , guaranteeing the rights, freedoms and interests of human and civil rights, as well as serve as the maintenance of law and order in the country.

Keywords: proceedings of an administrative offense, administrative responsibility, criminal responsibility, violations that do not entail compliance with the law criminal liability.

Питання адміністративної відповідальності, притягнення особи до такої відповідальності за вчинення адміністративних правопорушень уже тривалий час є предметом наукових пошуків. Науковому осмисленню та ретельному аналізу піддавалися склади окремих правопорушень та окремих видів адміністративних правопорушень, вивчалися загальні засади застосування адміністративної відповідальності, зокрема питання, пов'язані зі змістом самого поняття «адміністративне правопорушення», не були залишені увагою й питання компетентності суб'єктів застосування адміністративних стягнень тощо. Незважаючи на таку прискіпливу увагу до питань адміністративних правопорушень та відповідальності за їх вчинення з боку науковців, значний за обсягом пласт питань процесу притягнення осіб до адміністративної відповідальності залишається малодослідженим, якщо не сказати більше – невивченим, що породжує існування прогалин законодавчого врегулювання правовідносин, пов'язаних із притягненням особи до

адміністративної відповідальності, збору доказів винуватості чи невинуватості у вчиненні адміністративного правопорушення.

Свої наукові розробки і праці питанням застосування адміністративної відповідальності присвятили В. Авер'янов, О. Андрійко, Д. Бахрах, І. Галаган, І. Голосніченко, С. Гончарук, Є. Додін, А. Комзюк, Є. Курінний, М. Тищенко, В. Шамрай, В. Шкарупа, що є вагомим внеском цих дослідників у розвиток як теоретичної, так і практичної вітчизняної юриспруденції. Жодним чином не применшуючи значимості наукового доробку вітчизняних та зарубіжних науковців у галузі адміністративного, адміністративно-деліктного права, значні за обсягом питання з приводу застосування адміністративної відповідальності та адміністративного примусу, а відтак і адміністративних стягнень залишаються такими, що породжують перед дослідниками та суб'єктами правозастосування багато питань, на які відсутні не лише однозначні, а й взагалі будь-які відповіді. Як наслідок, юристам-практикам не лише інколи, а іноді занадто часто доводиться на своєму правничому шляху розв'язувати (на власний розсуд, керуючись загальнонауковими, загальноправовими, спеціальними юридичними принципами, а подеколи й просто власним глуздом, який, до речі, у кожної особи по-своєму сприймає дійсність) юридичні казуси, пов'язані з притягненням осіб до адміністративної відповідальності, застосуванням такої відповідальності до особи, вжиттям засобів державного примусу, що виявляються у тому чи іншому виді адміністративних стягнень. Одним з таких питань є питання процедури притягнення до адміністративної відповідальності, обумовленої виключенням у діянні особи складу кримінального правопорушення, що за своїм характером тягне за собою відповідно до закону кримінальну відповідальність. Однак розв'язання вказаної задачі не знайшло свого логічного механізму. Свідченням цього є чинне українське законодавство про адміністративні правопорушення.

Виходячи з вищевикладеного, *метою* цієї статті є дослідження порядку, способів виконання у правозастосовній діяльності під час провадження у справах про адміністративні правопорушення та збору доказів щодо вчинення адміністративного правопорушення вимог частини другої статті 9 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) у частині з'ясування у правопорушеннях, що передбачені КУпАП, відсутності ознак складу діянь, які тягнуть за собою відповідно до закону кримінальну відповідальність.

Конституція України [4] у своїх нормах, а саме у пункті 22 частини першої статті 92 чітко визначила існування у країні таких видів діянь, як злочини, адміністративні та дисциплінарні правопорушення та відповідальність за них. При цьому норми Конституції України не визначили взаємовідношення між такими видами юридичної відповідальності, як кримінальна та адміністративна. Беззаперечним є те, що такий зв'язок існує, хоча б тому, що це є види одного явища – юридичної відповідальності. Проте який цей зв'язок – чи це однопорядкові явища, чи між вказаними видами юридичної відповідальності існують взаємозв'язки, котрі характеризуються залежністю одного виду юридичної відповідальності від іншого, – законодавчо не визначено.

На перший погляд, застосування адміністративної відповідальності, процесуальні дії, спрямовані на документування адміністративних правопорушень мають істотно спрощену систему порівняно з процесом притягнення особи до кримінальної відповідальності. Це пов'язано з різними чинниками, серед яких передусім треба виділяти суспільну протиправність діянь, розміри заподіяної протиправними діяннями шкоди тощо. Крім того, притягнення до адміністративної відповідальності осіб за вчинення адміністративних правопорушень здійснюється у спеціально визначеному в адміністративно-деліктних процесуальних нормах, які здебільшого містяться у КУпАП, а також деталізуються відомчими нормативно-правовими актами, порядку. Однак більшість дослідників погоджується з тим, що процедура притягнення особи до адміністративної відповідальності жодним чином не залежить від кримінально-процесуальної діяльності, пов'язаної з розслідуванням кримінальних правопорушень, встановленням наявності чи відсутності у діянні ознак кримінального правопорушення. Свідченням цього є те, що ані у науково-практичних коментарях, ані у тих таки дисертаційних дослідженнях не йдеться про те, що перш ніж притягати особу до адміністративної відповідальності, слід ужити ряд дій, передбачених кримінальним процесуальним законодавством, спрямованим на здобуття достовірних даних, які виключають у діянні особи складу кримінального правопорушення, що своїм наслідком гарантує законність застосування до порушника адміністративної відповідальності, або навпаки – встановивши склад кримінального правопорушення, вказують на безпідставність притягнення до адміністративної відповідальності, оскільки існує законна передумова для притягнення особи до кримінальної відповідальності.

З огляду на сказане цікавим є положення частини другої статті 9 КУпАП, де зазначається, що адміністративна відповідальність за правопорушення, передбачені КУпАП, настає, якщо ці порушення за своїм характером не тягнуть за собою відповідно до закону кримінальної відповідальності. З одного боку, це загальне положення, яке вказує на те, що до адміністративної відповідальності притягається особа у разі, коли у її діях відсутні ознаки складу кримінального правопорушення.

Однак з іншого боку це вказує на те, що адміністративна відповідальність фактично є похідною від кримінальної, тобто настання адміністративної відповідальності за вчинення діяння, яке містить у собі ознаки адміністративного правопорушення, можливе виключно у тому разі, коли за результатами проведення відповідних процесуальних дій відповідно до норм Кримінального процесуального кодексу не встановлено всіх необхідних елементів складу злочину, разом з цим достовірно з'ясовано наявність у діянні особи елементів складу адміністративного правопорушення, об'єктивність, повнота та достовірність яких перевіряється у рамках провадження у справі про адміністративне правопорушення.

Норма, яка міститься у частині другій статті 9 КУпАП, фактично вказує на те, що притягнення особи до адміністративної відповідальності можливе виключно у тому разі, коли за вказаним фактом проведено перевірку відповідно до норм КПК України щодо з'ясування наявності у події ознак кримінального правопорушення та на підставі всебічного, повного і неупередженого розслідування встановлено відсутність у діянні особи складу кримінального правопорушення.

Як вбачається з аналізу змісту зазначеної норми, слід зауважити, що настання адміністративної відповідальності можливе виключно після вжиття заходів, а саме, слідчих (розшукових) дій, за результатами проведення яких встановлено, що діяння особи не тягнуть кримінальної відповідальності. Поряд з цим маємо декілька основних векторів для подальшого дослідження: перший, пов'язаний із суміжними діяннями, які містяться як у законі про кримінальну відповідальність (Кримінальному кодексі України), так і в законодавстві про адміністративні правопорушення); другий – коли за вчинення певних діянь встановлена виключно адміністративна відповідальність.

Розглянемо перший варіант. Ось що з цього приводу зазначає Комзюк А. Т., який акцентує увагу на тому, що крім цих загальних ознак у конкретних складах, суб'єкт може характеризуватися ще й додатковими специфічними властивостями. Такі суб'єкти називаються спеціальними. До них можна віднести, наприклад, посадових осіб, водіїв, керівників, капітанів суден, батьків, військовозобов'язаних тощо.

Важливе значення для правозастосовної практики має розмежування понять «адміністративне правопорушення» і «злочин». Стаття 11 Кримінального кодексу України визначає, що злочином є передбачене цим Кодексом (мається на увазі Кримінальний кодекс України. – М. С.) суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом злочину. Не є злочином дія або бездіяльність, яка хоча формально і містить ознаки будь-якого діяння, передбаченого цим Кодексом (у даному разі також слід розуміти Кримінальний кодекс України. – М. С.), але через малозначність не становить суспільної небезпеки, тобто не заподіяла і не могла заподіяти істотної шкоди фізичній чи юридичній особі, суспільству або державі. Отже, загальними ознаками адміністративного правопорушення і злочину є вина, протиправність та суспільна шкідливість. Крім того, багато спільного і в характері заходів впливу (штраф, позбавлення спеціального права, виправні роботи), передбачених у статті 24 КУпАП як заходи адміністративного стягнення, а в статті 51 Кримінального кодексу України – як види кримінального покарання. Однак порівняння близьких за характером діянь – адміністративних правопорушень і злочинів – чітко показує їх відмінність у ступені суспільної небезпечності, а, відповідно, і різний ступінь суворості однойменних заходів впливу. Так, особлива важливість ряду об'єктів, наприклад, основ національної безпеки України, життя людини, виключає визнання посягань на них адміністративними правопорушеннями. Тому державна зрада, вбивство, тяжке тілесне ушкодження можуть вважатися лише злочинами. Посягання на інші об'єкти, наприклад, власність, громадський порядок, господарську діяльність, можуть бути як злочинами, так і адміністративними правопорушеннями. Однак у цих випадках їх правову природу визначають тяжкість шкоди, небезпечність способів, форма і ступінь вини, мотиви, мета, повторність та інші ознаки. Основним критерієм розмежування злочину та адміністративного правопорушення є така юридична категорія, як суспільна небезпека. До того ж необхідно враховувати елементи суспільної небезпеки: її ступінь (обсяг), а також кількісний фактор (повторність, рецидив

правопорушення). Адміністративні проступки відрізняються від злочинів меншим ступенем суспільної небезпеки, відсутністю великої шкоди для суспільства, яку завдають йому злочини. Ця різниця проявляється у всіх ознаках протиправних діянь обох видів: об'єкті, об'єктивній стороні, суб'єкті та суб'єктивній стороні. Різний ступінь суспільної небезпеки, спричиненої одним і тим суспільним відносином адміністративними проступками та злочинами, можна проілюструвати порівнянням дрібного хуліганства за статтею 173 КУпАП та хуліганства за статтею 296 Кримінального кодексу України. Об'єктом протиправних посягань цих правопорушень є суспільні відносини в сфері громадського порядку. Проте при вчиненні кримінально караного хуліганства спостерігається більша дезорганізація суспільних відносин, ніж при дрібному хуліганстві, оскільки в першому випадку дії правопорушника мають брутальніший характер, виражають його явну неповагу до суспільства, іноді поєднуються з виключним цинізмом, з особливою зухвалістю тощо. Дрібне хуліганство виражається в нецензурній лайці, в непристойній поведінці, в образливому чіплянні до громадян у громадських місцях [1, с. 20–21]. Як бачимо, автор цих рядків, А. Т. Комзюк, зосереджує увагу саме на розмежуванні складів злочину та адміністративного проступку, однак ним жодного слова не озвучується про спосіб, механізм та, зрештою, процедуру і процес, здійснення такого розмежування. Мабуть, зрозумілим буде той факт, що встановлення наявності або відсутності складу кримінального правопорушення, зокрема злочину, можливе виключно шляхом проведення всіх необхідних слідчих (розшукових) дій, які передбачені механізмом досудового розслідування, що є невід'ємним складовим елементом кримінального процесу. Жоден інший механізм достеменно не може встановити наявність чи відсутність у діянні особи складу кримінального правопорушення, зокрема злочину.

Отже, під час вирішення питання про притягнення особи до адміністративної відповідальності, скажімо за статтями 44, 51, 173 КУпАП, необхідно спочатку провести перевірку у порядку кримінального процесуального законодавства з прийняттям відповідного процесуального рішення про закриття кримінального провадження відповідно за статтями 309, 185, 296 КК України. Лише після цього можна проводити провадження відповідно до норм КУпАП, що пов'язано із встановленням у діях особи складу правопорушення за відповідними статтями КУпАП (у даному випадку за статтями 44, 51, 173). Вважаємо, що без прийняття рішення про закриття кримінального провадження у жодному разі за вчинення таких адміністративних правопорушень притягувати особу до адміністративної відповідальності не можна, оскільки не виключена можливість наявності у діях такої особи складу кримінального правопорушення, що має своїм наслідком притягнення особи до кримінальної відповідальності. У будь-якому іншому порядку застосування до особи заходів адміністративного стягнення вважаємо незаконним, а такому таким, що у разі його застосування має бути скасовано судом чи іншим уповноваженим переглядати рішення у справі органом чи посадовою особою як таке, що не відповідає нормам адміністративного процесуального законодавства. Як свідчить правозастосовна практика, більшість таких рішень приймається без проходження етапу досудового розслідування та закриття кримінального провадження, що не відповідає нормам чинного законодавства України та призводить до порушень законності у країні під час провадження у справах про адміністративні правопорушення та притягнення особи до адміністративної відповідальності.

В іншому світлі постає питання про притягнення особи до адміністративної відповідальності за вчинення діянь, складі яких не мають аналогів у нормах КК України. Нібито вищезазначений шлях перевірки наявності чи відсутності у діянні складу кримінального правопорушення мають пройти й повідомлення про вчинення адміністративних правопорушень, що не мають подібних складів правопорушень, які передбачають кримінальну відповідальність. Це обумовлюється тим, що під час прийняття рішення про закриття кримінального провадження останнє ґрунтується на тому, що у діянні відсутні складі будь-якого кримінального правопорушення.

На це вказує й той факт, що згідно з пунктом 10 частини першої статті 3 КПК України кримінальне провадження – досудове розслідування і судове провадження, процесуальні дії у зв'язку із вчиненням діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність, тоді як відповідно до пункту 5 частини першої цієї ж статті досудове розслідування – стадія кримінального провадження, яка починається з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань і закінчується закриттям кримінального провадження або направленням до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності [2, с. 4]. Ці норми кримінального процесуального закону вкотре підкреслюють, що саме у процесі кримінального провадження можливе встановлення

факту наявності чи відсутності у діянні ознак кримінального правопорушення. Такий підхід відображається у й статтях 283, 284 КПК України, де зазначається, що формами закінчення досудового слідства є закриття кримінального провадження; звернення до суду з клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності; звернення до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру. Частина перша статті 284 КПК України передбачає підстави закриття кримінального провадження, до яких належать: встановлення відсутності події кримінального правопорушення; встановлення відсутності в діянні складу кримінального правопорушення; невстановлення достатності доказів для доведення винуватості особи в суді і вичерпані можливості їх отримати; набрання чинності закону, яким скасована кримінальна відповідальність за діяння, вчинене особою; смерть підозрюваного, обвинуваченого, крім випадків, якщо провадження є необхідним для реабілітації померлого; існування вироку по тому самому обвинуваченню, що набрав законної сили, або постановленої ухвали суду про закриття кримінального провадження по тому самому обвинуваченню; потерпілий, а у випадках, передбачених КПК України, його представник відмовилися від обвинувачення у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення; стосовно кримінального правопорушення, щодо якого не отримано згоди держави, яка видала особу. Як видно із даної норми, встановлення у ході досудового розслідування фактів вчинення особою адміністративного правопорушення не вимагає від уповноваженої посадової особи, яка приймає рішення про закриття кримінального провадження вживати заходів щодо забезпечення притягнення особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, до адміністративної відповідальності.

Разом з тим стаття 214 КПК України зазначає, що слідчий, прокурор невідкладно, але не пізніше 24 годин після подання заяви, повідомлення *про вчинене кримінальне правопорушення* або після самостійного виявлення ним з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити *про вчинення кримінального правопорушення*, зобов'язаний внести відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань та розпочати розслідування (виділено нами. – М. С.). Здійснення досудового розслідування до внесення відомостей до реєстру або без такого внесення не допускається. Таким чином, встановлення юридичного факту, яким засвідчується відсутність у діянні складу кримінального правопорушення, можливе виключно після проведеного розслідування у порядку, визначеному кримінальним процесуальним законодавством. Лише після цього з усією впевненістю можна заявляти про відсутність у діянні складу кримінального правопорушення. З цього приводу недарма завданням кримінального провадження визначено швидке, повне та неупереджене розслідування, одним із результатів якого є недопущення обвинувачення невинуватого, необгрунтованого процесуального примусу стосовно особи примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура. Однак, як убачається з аналізу норм чинного КПК України, останній не передбачає порядку документування та притягнення особи до адміністративної відповідальності, коли у діях такої особи не встановлено складу кримінального правопорушення, разом з тим у такому діянні є ознаки складу адміністративного правопорушення.

Для порівняння, у частині другій статті 99 КПК України від 28 грудня 1960 року містилася норма такого змісту: «Якщо в результаті перевірки заяви чи повідомлення, що надійшли, не встановлено підстав для порушення кримінальної справи, але матеріали перевірки містять дані про наявність у діянні особи адміністративного або дисциплінарного проступку чи іншого порушення громадського порядку, прокурор, слідчий, орган дізнання, суддя вправі, відмовивши в порушенні кримінальної справи, надіслати заяву або повідомлення на розгляд громадській організації, службі у справах дітей, трудовому колективу або власнику підприємства, установи, організації чи уповноваженому ним органу для вжиття відповідних заходів впливу або передати матеріали для застосування в установленому порядку заходів адміністративного стягнення» [3, с. 59].

Положення частини другої статті 99 КПК України від 28 грудня 1960 року ставило імперативну вимогу перед слідчим та прокурором вжити вичерпних заходів щодо притягнення особи до адміністративної відповідальності у разі встановлення у діях такої особи відсутності складу злочину, а навпаки – наявності складу адміністративного правопорушення. Таке положення цілком кореспондувалося із нормою, яка міститься у частині другій статті 9 КУпАП.

Виходячи з положень частини другої статті 6 Конституції України, органи законодавчої, виконавчої (до якої, до речі, належать й органи внутрішніх справ) та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України. Разом з тим частина друга статті 19 Конституції України встановлює, що органи державної влади

та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. Отже, оскільки кримінальні процесуальні норми не містять права та обов'язку посадових осіб, які ведуть досудове розслідування, у разі прийняття рішення про закриття кримінального провадження у зв'язку з відсутністю події чи складу кримінального правопорушення, повідомляти відповідні органи для застосування в установленому порядку заходів адміністративного стягнення, такі посадові особи не мають права на вчинення відповідних дій. Звісно, це не є логічним і являє собою певний казус, однак такий, що законодавчо закріплений. І виходячи із суто науково-теоретичного обґрунтування, розв'язання даної проблеми вкрай необхідне. Зрозуміло, що правозастосовна практика свідчить про те, що такі повідомлення надсилаються, винні у вчиненні адміністративних правопорушень особи притягаються до адміністративної відповідальності. Однак це не є заслуга відповідних органів та їх посадових осіб, що ґрунтується на дотриманні принципів верховенства права, поваги до прав, свобод та інтересів людини і громадянина, законності, а, радше, базується на внутрішньому переконанні таких посадових осіб, яке, слід зауважити, суперечить чинному законодавству. У деякій мірі спостерігається певна «правова традиція», крім того, залишається усвідомлення того, що винна особа має бути притягнена до встановленої законом відповідальності, однак за своєю суттю та формою це суперечить принципу верховенства права, поваги до прав, свобод та інтересів людини і громадянина, зрештою вступає у пряму суперечку із принципом законності. Зрозуміло, що особа, яка вчинила адміністративне правопорушення, повинна понести відповідні негативні наслідки за вчинення нею протиправного діяння, однак застосування державного примусу у формі адміністративних стягнень, має відповідати спеціально встановленій нормі, у тому числі й процесуальній. У разі ж відсутності такої норми жодним чином неможливо вести мову про необхідність та доцільність. Адже у цьому разі підміняються загальні засади існування правової системи у цілому, що у сучасному суспільстві неприпустимо.

Поряд з тим хочеться зазначити, що у сучасному суспільстві пріоритетом є не забезпечення притягнення особи до відповідальності, а забезпечення законності такого притягнення й у даному разі вислів «ціль виправдовує засоби» не може бути визначальною. Держава визнала за найвищу соціальну цінність людину, незалежно від того, як поводить ця людина, законслухняна вона чи сильна до порушень законності. Особа може бути притягнена до юридичної відповідальності лише у тому разі, коли її вина доведена у встановленому законом порядку, і жодним чином інакше бути не повинно.

Крім того, така позиція, що закріплена у частині другій статті 9 КУпАП, за існуючої правозастосовної практики може породжувати протиріччя, пов'язані з тим, що, приміром, особа поспішно притягується до адміністративної відповідальності за статтею 173 КУпАП (чи за статтею 124 КУпАП тощо), а через деякий час одержуються докази про те, що у діях такої особи містяться ознаки злочину, передбаченого статтею 296 КК України (або статтею 286 КК України). Як наслідок, винна особа фактично уникає законної відповідальності, яка мала б відповідати тому ступеню суспільної небезпеки діяння, яке вона вчинила.

Дійсно, правозастосовна практика виявляє ряд дефектів, прогалин та колізій системи чинного законодавства, однак вияв таких недоліків повинен стати рушієм для запровадження відповідних змін та доповнень, що у свою чергу мають спиратися на здобутки теоретичної юриспруденції, котрі забезпечать науково-практичне обґрунтування та якість і системність змін, що відповідатимуть потребам суспільства.

У зв'язку зі сказаним хочеться наголосити, що в країні вкрай потрібно реформувати законодавство про адміністративні правопорушення. У порядку денному кричущим фактом постає питання адміністративного розслідування, яким охоплюється збір доказів у справі про адміністративне правопорушення, права та обов'язки учасників провадження, розмежування (не лише між нормами матеріального, а й процесуального права) адміністративних та кримінальних правопорушень. Ураховуючи поставлену мету, вважаємо, що з прийняттям 13 квітня 2012 року Кримінального процесуального кодексу України ситуація з якістю проведення так званої «дослідчої перевірки» повідомлень про злочини та події (у тому числі інформації про вчинення адміністративних правопорушень) мала б якісно змінитися. Однак, як свідчить практика, цього не сталося. Змінилися лише механізми таких підходів. Раніше всі матеріали підлягали перевірці відповідно до норм КПК України від 28.12.1960 року з подальшим прийняттям остаточного рішення або про порушення кримінальної справи, або про відмову у порушенні кримінальної справи (рішення про направлення матеріалів за належністю, вважаємо, проміжним, оскільки воно пов'язано із визначенням певної компетентності того чи іншого органу, до якого звернувся

заявник), що у свою чергу забезпечувало проходження інформації про подію перевірки у кримінально-процесуальному порядку. Наразі маємо справу з тим, що керівник органу досудового розслідування самостійно визначає, які матеріали слід вносити до ЄРДР, де є чи немає найменших ознак кримінального правопорушення (однак найменші ознаки кримінального правопорушення за статтею 296 КК України спостерігаються й у діянні, відповідальність за яке передбачена у статті 173 КУпАП), а які не містять складу кримінального правопорушення і їх розглядають відповідно до норм Закону України «Про звернення громадян».

Ураховуючи вищевикладене, вважаємо, що, по-перше, на цей час усі матеріали, в яких містяться ознаки складів діянь, які мають суміжні заборонні норми у КУпАП та КК України, підлягають обов'язковому внесенню до ЄРДР з проведенням досудового розслідування; по-друге, потребує внесення змін чинний КПК України у частині доповнення його норм про те, що у разі закриття кримінального провадження та встановлення у діянні особи складу адміністративного правопорушення, слідчий, прокурор зобов'язані вжити заходів щодо притягнення такої особи до встановленої законом адміністративної відповідальності; по-третє, з уведенням поняття «кримінальний проступок» слід визначитися щодо доцільності існування різних видів юридичної відповідальності за однорідні діяння; по-четверте, слід чітко визначити процедуру проведення розслідування у справі про адміністративне правопорушення, пов'язану з визначенням компетенції органів та посадових осіб, які вправі здійснювати таке розслідування, а також прав й обов'язків учасників адміністративного розслідування; по-п'яте, забезпечити міжвідомчий контроль (з боку органів прокуратури, а загалом вважаємо за необхідне створити спеціально уповноважений центральний орган, можливо, навіть у складі РНБО, який забезпечуватиме контроль за дотриманням законності під час провадження у справах про адміністративні правопорушення).

Список використаних джерел:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення : науково-практичний коментар / [Р. А. Калюжний, А. Т. Комзюк, О. О. Погрібний та ін.]. – [2-ге вид.]. – К. : Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. – 655 с.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України, Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України»: чинне законодавство з 19 листопада 2012 року (офіц. текст). – К. : ПАЛИВОДА А. В., 2012. – 382 с. – (Кодекси України).
3. Кримінально-процесуальний кодекс України : станом на 1 вересня 2001 р. – К. : Атака, 2001. – 208 с.
4. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. – К. : Вид-во «Право», Українська Правнича Фундація, 1996. – 64 с.

** Самбор Микола Анатолійович – кандидат юридичних наук, старший інспектор штабу Прилуцького МВ Управління МВС України в Чернігівській області.*